# STATUTUL REFERENȚIAL AL PERSOANEI ÎNTÂI ÎN DISCURSUL NARATIV*

CARMEN VLAD
Facultatea de Litere
Universitatea „Babeş-Bolyai”

**1.** În dezvoltarea teoriei narative postproppiene, influența lingvisticii contemporane se observă cu destulă ușurință, în ciuda diversității concepțiilor asupra limbajului și a metodelor de cercetare preconizate de diverse școli sau orientări.

Gramatica narativă contemporană, acordând prioritate textului literar, a debutat prin tentativa de a omologa propriul său limbaj descriptiv cu metalimbajul lingvisticii, discursul asupra narațiunii însușindu-și, printr-o simplă translație, ca într-un „pat al lui Procust”, câteva dintre categoriile discursului asupra limbii. S-a conturat astfel o imagine simetrică a fenomenului narativ cu zone ale sistemului lingvistic, o imagine în care categoriile flexiunii verbale au fost învestite cu conținut narativ (cf. Todorov 1966/ 1981, *idem* 1971, *idem* 1973; Genette 1966/ 1981, *idem* 1972). O variantă mai îndepărtată de modelul lingvisticii o reprezintă teoria semiotică a narativității, construită amplu și din ce în ce mai sofisticat de către Greimas. De la *Sémantique structurale* (cf. Greimas 1966), la *Du sens* I și II (cf. 1970 și 1983) și apoi la dicționarul de semiotică (cf. Greimas, Courtés 1979), domeniul naratologiei se lărgește progresiv, pe măsură ce *narativitatea* nu mai este luată în considerare doar ca o calitate a unui tip de discurs, cel narativ, ci ca „une forme générale d’ articulation des contenus quelconques, antérieurement à leur manifestation linguistique ou nonlinguistique (par exemple, cinéma, rêve, etc.) et que l’ on peut considérer comme une forme d’ organisation de l’ imaginaire humain” (cf. Greimas 1976: 94). Deși nu socotim *metoda* greismasiană destul de productivă și relevantă pentru analiza și interpretarea textului narativ literar, trebuie să recunoaștem valabilitatea și utilitatea unora dintre categoriile narative pe care se întemeiază concepția autorului.

---

* O primă variantă a acestui articol a apărut în vol. *Semiotică și poetică. Text și textualitate* (coord. C. Vlad), Tipografia Universității Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca, 1987. Modificările și completările de acum nu schimbă în mod esențial conținutul sau structura primei versiuni. În aceeași perioadă apărea și volumul antologic *Analize de texte poetice* (Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1986), coordonat de academicianul I. Coteanu. *Primul studiu* (semnat de I. Coteanu) din sumarul acestui remarcabil demers științific, ca și *analizele* (unor poeme de certă rezonanță în lirica românească), confirmau elocvent altitudinea și contemporaneitatea *poeticii aplicate*, profesate de tineri cercetători, constant încurajați și promovați de profesorul și mentorul lor.

BDD-V160 © 2014 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:44:18 UTC)

O orientare cu totul diferită se înregistrează în spațiul american unde, în ultimele decenii ale secolului al XX-lea este insistent și amplu cercetat *discursul narativ „natural”*, non-literar, considerat o tehnică verbală, „de recapitulare a experienței trecute prin potrivirea succesiunii verbale a propozițiilor la succesiunea evenimentelor care s-au petrecut efectiv” (cf. Labov și Waletzky 1967/1981: 272). Studiul comparativ al discursului narativ *oral* și al celui *scris* pare să furnizeze suficiente dovezi că „the narrative genre is primarily a spoken one” și că „written narrative borrows many conventions from the spoken storytelling model” (cf. Tannen 1984: 24). Fără a intra în detalii în privința acestei orientări, vom remarca acum doar câteva aspecte pe care le considerăm caracteristice pentru majoritatea studiilor de naratologie americană. Fie că sunt interesate de discursul narativ oral, de cel scris non-literar sau de cel literar (cf. Banfield, 1982), lucrările apelează la inventare de *fapte lingvistice*, „clasic” catalogate, folosesc metode de investigare dintre cele mai simple, interpretarea rezultatelor rămâne strict circumscrisă cadrului abordat, fără încercări de abstractizare prin extrapolări nefondate sau prin deducții cu caracter speculativ, iar perspectiva este și una sociolingvistic relevantă (cf., de exemplu, studiile din Tannen (ed.) 1982 și 1984).

Acest sumar istoric n-a urmărit altceva decât să releve o anumită stare de spirit în naratologia actuală, dominată – credem – de o atitudine favorabilă performanțelor descriptive (analitico-sintetice) ale lingvisticii contemporane, devenită ea însăși mai nuanțată, mai flexibilă, atât prin renunțarea la soluții unilaterale sau închise, cât și prin tentativa de a-și asuma cercetarea *textului* și/ sau a *discursului*, alături de celelalte unități verbale de sens (morfemul, cuvântul, propoziția, fraza).

Într-un astfel de climat teoretic, considerăm că examinarea *statutului referențial al unei forme verbale, persoana întâi*, nu reprezintă un demers lipsit de relevanță pentru captarea proprietăților discursului narativ.

Exprimată în limba română atât pronominal cât și desinențial, prin morfemul de persoană al verbului, persoana întâi va fi abreviată în continuare prin EU.

**2. Persoana întâi în actul narării**

Așa cum s-a remarcat adeseori, referentul unic al lui EU în vorbirea „față-în-față” este *locutorul*, *hic et nunc*, adică *o persoană* reală, prezentă în spațiul real ($S_{\emptyset}$) al lui *aici* și în intervalul de timp real ($T_{\emptyset}$) al lui *acum*, coincident cu timpul de derulare a interacțiunii comunicative.

(i) În relatarea orală, când își asumă sarcina „de recapitulare a experienței trecute” (cf. Labov și Weletzky 1967/ 1981: 272), *locutorul, ca persoană fizic prezentă, este referentul formei verbale EU*, simbolizată în continuare prin $EU_{\emptyset}$. *Relația acestui semn cu referentul său* este o *relație directă*, de tip indicial.

Împreună cu interlocutorul, *locutorul-[narator]* aparține *obiectelor lumii reale*, așa cum se înfățișează ele în momentul $T_{\emptyset}$ și în spațiul $S_{\emptyset}$ al *actului vorbirii*.

Tocmai de aceea, în relatarea orală a unor fapte și întâmplări, nu apar cuvinte sau expresii, ca determinante ale lui EU, care să conțină informații asupra *identității* locutorului, așa cum se poate observa în următorul fragment introductiv al unui text dialectal:

BDD-V160 © 2014 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:44:18 UTC)

> „într-o marți sara pe-nserat/ … cum îi obiceiu la noi că … să duc amu la Iara/ în tătă marțea-i … tîrg/ mărturie cum spunem noi/ da … *eu* mă duc aci … mă dau după capătu zidului aci din sus/ la Crețea cum îi spunem noi// mă dau acolo jos și mă fac așa … moț// vin doi flăcăi din sus/ după vale mai sus//… /" (text preluat din Sabina Teiuș 1980: 144[1]).

Totuși, nu sunt excluse formulele de autoapreciere morală sau asupra condiției biologice („... așa *milos* cum *mă* știți ...", „… *prostul de mine* ..."). Acestea trădează, de multe ori, anumite tendințe sau habitudini în comportamentul verbal al locutorului: ironie, autoironie, umor, emfază etc.

(ii) În discursul scris, referentul unui EU, care relatează fapte și întâmplări, nu este în relație directă cu acest semn verbal, ci *mediată*, anaforic sau cataforic, printr-un *nume propriu* sau o descripție individualizatoare.

În narația scrisă, de tipul *memorialisticii* sau al *scrisorilor particulare*, „a written genre that shares many features with the typical spoken genre of conversation because it is highly interactive" (cf. Tannen 1984: 29), referentul lui EU nu este identic nici cu acela pe care îl are în discursul narativ oral (persoana empirică, fizic prezentă) și nici cu cel din discursul narativ literar.

În scrisoarea:

> „Focșani în 24 iunie 1879, Dragă Duiliu, Nu-ți poți închipui câtă deosebită plăcere mi-a făcut scrisoarea ta. *Eram* tocmai în pragul ușei; *priveam* niște picături de ploaie/... /. Al tău, *Duiliu Zamfirescu*" (fragment citat din Săndulescu 1967: 88-89),

Duiliu Ioanin, destinatarul real al scrisorii, întocmai ca cititorul ei de azi, ia cunoștință de *persoana* destinatorului prin intermediul *numelui* acestuia indicat în finalul scrisorii. De altfel, prima reacție a fiecărui destinatar real, la *primul* contact cu o scrisoare primită, constă în identificarea *numelui* expeditorului pentru a-și putea *apoi* reprezenta și prin EU *persoana* acestuia, cunoscută (anterior) în lumea sau lumile comunicării reale.

În discursul narativ literar, EU este indiciul unei situații comunicative instituite prin însăși prezența acestei *forme*, înainte chiar ca ea să "se umple" de substanță referențială. *Procesul referențializării* lui EU *se produce în și prin text*, prin crearea, *cu mijloace verbale*, a unei situații de comunicare, cu un 'aici' și un 'acum', un 'EU' și un 'TU' ale actului (textual al) narării. Prin caracterul lor deictic, semnele menționate au capacitatea, pe de-o parte, de a realiza sciziunea lumii textului de cea exterioară lui[2], iar

[1] În transcrierea textelor dialectale, autoarea folosește un sistem de bare oblice "o bară [/] notând limita unui contur melodic nonterminal, iar două bare [//], limita unui contur melodic terminal" (Teiuș 1980: 20), sistem pe care îl conservăm și noi.

[2] Fillmore (1976: 88-89) consideră *contextualizarea externă* și *contextualizarea internă* ca două operații de bază ale procesului analitic. Acesta trebuie să determine atât mulțimea lumilor ("world sets") în care discursul/textul a jucat un rol, servind ca parte a unui eveniment comunicativ (= contextualizare externă), cât și mulțimea lumilor posibile compatibile cu mesajul conținut în text (= contextualizare internă). Disocierea dintre actul comunicativ exterior, de natură fizică și cel „intern", de natură ficțională este una esențială pentru textul narativ literar, pentru a se evita false amalgamări de planuri.

BDD-V160 © 2014 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:44:18 UTC)

pe de altă parte, de a conferi discursului narativ un *cadru referențial nou*, o lume cu spațio-temporalitate proprie.

În povestirea literară, EU - expresie a naratorului - poate avea o referință textuală bine individualizată prin mijloace lingvistice, de la cele mai simple, cum ar fi numele proprii, până la expresii determinative și particularizante amplificate progresiv pe parcursul textului, cum este evident în următoarele fragmente extrase din *Copca rădvanului* de Gala Galaction (1958, p. 47):

> „*Sînt negustor* de cherestea, *am prăvălie* la Rîmnic și-*mi merg treburile* destul de bine, dar *am* cîteodată unele gusturi primejdioase pentru un negustor. [...]. Veți crede anevoie că un cherestegiu ar putea să aibă gînduri și sentimente pe care le aveam *eu*, privind de pe dealul încununat cu tîrla, șarpele Oltului [...]".

În *Hanu Ancuței*, M. Sadoveanu (1957) recurge la o strategie diferită în modul de referențializare a naratorului. Textul debutează cu enunțul „Într-o toamnă aurie *am* auzit multe povești la Hanul Ancuței" (Sadoveanu, 1957: 463) în care EU, subiectul lui „am auzit", este și index al unui act enunțiativ (performativ). Suprimată la suprafața enunțului, *prefața performativă* din structura de adâncime se realizează treptat, pe măsură ce toate componentele sale sintactice, F (Eu, Tu, $S_1$) – unde 'F' simbolizează verbul ilocuționar superior, '$S_1$', forma logică a propoziției S, 'EU', subiectul superior ce denotă vorbitorul, iar 'Tu', obiectul indirect interpretat ca destinatar (cf. Boër și Lycan 1980: 73-79) – *se actualizează textual*. Astfel, prin coocurența lui EU din „*am* auzit" cu EU din „La vremea de care [eu] *vorbesc*, era însă pace în țară și între oameni bună-voire" (*idem*: 464), verbul ilocuționar superior, cu sens performativ, la prezent, persoana întâi, devine explicit. Același fenomen al actualizării textuale se produce și pentru 'Tu', introdus în discursul sadovenian prin enunțul „Trebuie *să știți dumneavoastră* că hanul acela al Ancuței nu era han, - era cetate" (*idem*: 464).

Statutul referențial al acestui EU *naratorial* este relevant în ciclul sadovenian. *Agent performativ, generator al evenimentului comunicativ* în fața unui destinatar, invocat și implantat în text („dumneavoastră"), *creator al lumii textuale*, EU – naratorul cât și naratarul său au *referințe vide*, sunt „ființe" fără materialitate refernțială, cum este, de altfel, și prezentul comunicativ din enunțul performativ. Abia când în text apare un plural, NOI, referențializat apozițional sau prin nume predicativ de identificare („noi toți cei de față, gospodari și cărăuși din Țara-de-Sus", p. 498) obținem, prin caracterul inclusiv al pronumelui de persoana I plural și prin funcționarea sa anaforică, o informație vagă, și ea, despre apartenența socială a naratorului și nu despre „identitatea" lui. Existența unui *narator-voce* și a unui destinatar narativ redus la unicul său atribut de *ascultător*, dublate de absența oricărei sugestii asupra *spațiului* și *a timpului comunicării naratoriale*, înscriu întregul text, pe care și-l asumă, într-o lume a comunicării continue, dincolo de durată și loc, într-un prezent perpetuu, spațial nedeterminat, ca o intruziune a permanenței în istorie.

Toate posibilitățile de actualizare a referentului lui EU, menționate până în acest punct al cercetării noastre au avut în vedere *actul narării*, fie în forma lui orală, fie în cea scrisă, diferită de prima prin *caracterul său mimetic*, rezultat din împrejurarea că „while

BDD-V160 © 2014 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:44:18 UTC)

literary texts often model the moment of speaking and an embedding context, no part of a literary text can actually take place in the real world because the world in which the encoding (and decoding) takes place is never the same as the world in which the situations in the text actually obtain" (Polanyi 1982: 166).

Cu ajutorul unui astfel de EU, fie el identificat și descris textual (ca la Galaction), fie cu o referință textuală vidă (ca la Sadoveanu), *povestirea literară își realizează nivelul convenției naratoriale* sau nivelul extradiegetic (cf. Genette 1972: 238-243). El reprezintă *transpunerea în text a pactului comunicativ* dintre un *narator*, agent inițial al comunicării, și un *destinatar narativ*.

**3. Persoana întâi în lumea povestită**

Dar atât în discursul narativ oral cât și în cel scris, *actul narării* este redus adesea la marca lui esențială, persoana întâi, *semnul și condiția unei narațiuni*. La rândul ei, *narațiunea* implică o lume povestită („storyworld" care „is created with its even spatial and temporal reference points" (cf. Polanyi 1982: 156) și în care persoana întâi poate să apară în două situații esențial diferite din punct de vedere referențial: un $EU_1$ – coreferent cu EU al naratorului – și un $EU_2$ diferit referențial de acesta.

(i) *$EU_1$ = 'eu' coreferent cu EU-narator (EU-Nar)*

În narațiunea orală, precum în cea scrisă, prezența unui EU coreferent cu EU-Nar semnifică o relatare la persoana întâi, când naratorul coincide cu unul dintre agenții acțiunilor (înfăptuitorii) din lumea povestită. Ceea ce determină diferența lui $EU_1$ (aparținând 'lumii povestite') față de EU (al 'lumii comunicării'), în ciuda referinței lor comune (cf. Vlad 1985), este *decalajul temporal* (și spațial) (cf. și Mancaș 1987) obligatoriu în separarea celor două (categorii de) evenimente: momentul actului relatării și timpul evenimentului relatat.

Structura semantică a formei EU, care poate încorpora simultan mărcile [identitate-alteritate] (cf. Vlad 1985), îi conferă o ambivalență funcțională, prin capacitatea de a exprima *identitatea relativă a locutorului textual cu înfăptuitorul*.

Toate *relatările orale* (ale unor experiențe *personale*) pe care le-am urmărit prezintă fenomenul ambiguității lui EU în maniera descrisă, astfel încât persoana întâi din text cumulează sensurile $EU_{\emptyset}$, absent în structura de suprafață din cauza suprimării verbului ce aparține paradigmei verbelor comunicării (cf. Banfield 1982: 23-24), *la prezent* și $EU_1$ *explicit*, dată fiind relația sa sintactică cu un verb al înfăptuirii, *la trecut*. Iată începutul câtorva povestiri orale (cf. Teiuș 1980):

> „[*eu*] *am fost* la București/când a fost băiatu meu la armată/ …" (p. 137). „/în primu an când [*eu*] *m-am însurat*/la anu/avem un prunc/pe Teodor/…" (p. 138), „acolo/[*noi*] *am fost* … mai mulți … păcurari cu caprele// *am stat* ș-*am povestit* tăți acolo …" (p. 140), „astoamnă [*eu*] *am mărs* la vânătoare la Agriș/cu șefu de la ocolu … silvic de la Sighet/… (p. 141), „în timpu războiului … *eu aveam* o fetiță mică de un an// …" (p. 148).

Următoarele mențiuni trebuie făcute:

a) În narațiunea orală, suprimarea lui $E_{\emptyset}$, dată de absența verbului vorbirii, la prezent, este dictată de condițiile reale ale comunicării, când persoana locutorului

BDD-V160 © 2014 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:44:18 UTC)

aparține contextului extern, lumii obiectelor fizice, și este efectiv prezentă pe toată durata actului narării.

b) Chiar când verbul înfăptuirii, predicat al lui $EU_1$, are formă gramaticală de prezent, sensul temporal este de *trecut*, fiind în *enunț* în relație sintactică cu o expresie adverbială care se referă la un moment anterior enunțării, iar *în text*, în corelație de temporalitate cu alte enunțuri referitoare la același interval, dar cu verbele la un timp trecut, ca în exemplul ce urmează:

> „într-o marți sara pe-nserat// …/… *eu mă duc* aci …/…/mă dau acolea jos și mă fac așa … moț// …/…/când să … mi-aprind țigara/*mă văzură*// … /" (Teiuș 1980: 144-145).

*Narațiunea literară* la persoana I exploatează și ea fenomenul ambiguizării sensului lui EU, în aceleși *condiții gramaticale* ca în relatarea orală. Dar, spre deosebire de ea, povestirea literară îl dezambiguizează adesea pe EU, explicitându-l, într-un fel sau altul, pe EU-Nar (vezi fragmentele citate *supra* din Galaction și Sadoveanu).

În afara enunțurilor narative în care îndeplinește un rol de înfăptuitor, $EU_1$ mai poate să apară în „lumea povestită" și în calitate de locutor, fie prin intermediul *discursului direct* (DD), fie prin al *celui indirect* legat (DI). Din perspectiva naratorului, coreferent în toate aceste cazuri cu $EU_1$, prezența persoanei întâi în DD și în DI exprimă un act autoreflexiv și, de aceea, subiectiv[3]. Din punct de vedere gramatical, orice DD sau DI cu $EU_1$ este precedat de un *verbum dicendi* (la același timp cu celelalte verbe ale evenimentelor narate) exprimat sau subînțeles în propoziția narativă, ca în următoarele pasaje:

> „//*eu am zis că eu* mi-am făcut-o și vreau să mi-o trag//" (Teiuș 1980: 144) sau „//sara bună//sara bună/dragii moșului/*eu* cătă ei//" (Teiuș 1980: 144-145),

unde verbul *zic* se subînțelge din contextul imediat. Exact cu aceleași scheme sintactice, adică „$EU_1$ zic: prop. (eu)" sau „$EU_1$ zic că prop. (eu)" și cu aceleași funcții narative ne întâlnim și în discursul literar:

[3] Chiar dacă nu a stârnit exact același interes în cercetarea lingvistică și în cea literară precum discursul indirect liber (DIL), DD face obiectul unor comentarii valoroase în lucrări prestigioase. În opinia lui R. Jakobson (1963: 173-178), stilul *direct* sau *raportat* face parte din categoria fenomenelor verbale ce se definesc printr-o relație M/M, un *mesaj* care trimite la un alt *mesaj*. J. Rey-Debove (1967: 15-18) circumscrie mai nuanțat discursul raportat (DD), considerându-l o reproducere exactă a unui enunț într-altul, prin implicarea a *trei* persoane: cel care a vorbi (locutor I), cel care decodează și apoi raportează (alocutor I = locutor II) și cel care decodează enunțul celui de-al doilea locutor (alocutor II). La Banfield (1982), alături de discursul indirect legat și de cel indirect liber, DD beneficiază de o descriere amplă în care, totuși, el este examinat, după părerea noastră, *unilateral*, ca "the expression of subjectivity" (cf. p. 23-63), pe baza trăsăturilor verbale prezente exclusiv în enunțul direct. Acest punct de vedere își limitează valabilitatea doar la *enunțul* (discursul) *înglobat*, redând cu fidelitate "personalitatea" locutorului I, și face abstracție de discursul înglobant, ca și de relevanța *actului* raportării pentru *raportor*. Recursul la DD *pentru cel care îl redă* este, adesea, expresia distanțării, a obiectivării, chiar prin inserarea (implantarea) unei "subiectivități" străine. Pentru caracteristicile gramaticale ale DD, cf. Banfield (1982: 23-370).

BDD-V160 © 2014 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:44:18 UTC)

„Îi luam seama lui Oance și mi se părea că și el mi-o ia mie.
—Jupîne, focul ăsta, din Copca rădvanului, trebuie să fie al slugilor d-tale.
—Și *eu* zic, mă Oance ...” (Galaction, 1958, p. 49),

unde alternanța discursurilor directe realizează dialogul ca „punere în scenă” a unui act comunicativ.

(ii) *$EU_2$ = 'eu' diferit de EU-Nar*

Prezența persoanei întâi, cu un referent distinct de acela al naratorului, este *semnul unui locutor din 'lumea povestită'*. Din punct de vedere narativ, oricare astfel de locutor este un *actor* sau *personaj*, cel puțin o dată în calitate de participant la un *dialog*[4]. Un asemenea $EU_2$ are o existență exclusiv textuală în narațiunea literară, unde este coreferentul unui nume propriu, exprimat fie printr-un antroponim, fie printr-un substantiv comun determinat, cu sens individualizat:

„*Moș Oprea*, baciul, un om bătrîn și înțelept, s-a bucurat de vederea mea. […]. Apoi, a vorbit de vremea de astăzi și de ciobanii de altădată.
—Nepoate Năstase, s-au schimbat vremile. […]. Dar *eu* am apucat două feluri de oameni și de timpuri” (Galaction 1958: 47).

În povestirea orală, întocmai precum în cea literară, este frecvent procedeul indicării referentului lui $EU_2$:

„*primărița*/”Axente” zice/ „dacă chiar n-ai copt/*eu* am o jumătate de … am o jumătate de pîine/și ți-o dau *eu*” zice//… /” (Teiuș 1980: 143) sau „m-am fost dus/la o nuntă/odată/cu *nevastă-mea*//… amu *femeia* spune/nu ți-am spus *eu* omule?//ai să bei rachiu/… /” (Teiuș 1980: 149-150).

Calitatea de locutor a lui $EU_2$ derivă din relația lui cu un *verbum dicendi*, o relație indirectă din punct de vedere sintactic, EU nefiind subiectul gramatical al acestui verb, dar o relație mediată, *semantic*, de coreferința cu numele propriu, subiect al verbului *dicendi*, în propoziția narativă înglobantă în raport cu discursul direct, înglobat.

Sub raportul temporalității discursive, $EU_2$ are exact situația lui $EU_1$, pentru că exprimă agenții unor acțiuni situate în același interval de timp; cele două forme se diferențiază însă prin condiția restrictivă care interzice ocurența lui $EU_2$ în afara discursului direct.

**4. Concluzii**

Limitat la interpretarea semantică a formelor de nominativ ale persoanei întâi, studiul de față s-a axat pe dubla disociere de roluri discursive: pe de-o parte, *locutor* vs *înfăptuitor*, pe de altă parte, *narator* vs *actor*. Distincția dintre cele două cupluri, între ele, este rezultatul diferenței de perspectivă analitică: lingvistică (în primul caz), naratologică (în cel de-al doilea). În abordarea lingvistică, valabilă în general în cercetarea oricărei structuri verbale, factorul determinant constă în semantica verbului predicat (verb *dicendi* vs verb de *acțiune*) în relația cu EU.

[4] [Vezi funcțiile de *liant global* și *fracturant local* ale lui EU din perspectiva coerenței textuale (cf. Vlad, 2007).]

BDD-V160 © 2014 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:44:18 UTC)

Cel de-al doilea cuplu antinomic s-a impus pe măsură ce aria faptelor investigate a cuprins și domeniul textualului și, în mod particular, pe acela al discursului de tip narativ.

Cercetarea în paralel a povestirii *orale* și a celei *literare* (când ambele sunt la persoana întâi) a condus la concluzia că diferența dintre ele este determinată de *natura diferită a referentului* lui EU: în discursul oral, persoana întâi este, cel mai adesea, semnul unui obiect-persoană cu care EU se află într-o relație imediată, ca „indice autentic", în timp ce, în discursul literar, aceeași expresie este semnul altui semn verbal, deci semn de gradul II.

În ce privește *complexitatea strategiilor narative*, atât cât se reflectă ea în funcționarea lui EU, se confirmă teza (cf. Polanyi 1982 și Tannen 1984) că în ambele tipuri de discursuri narative, scris și oral, putem descoperi toată gama de procedee prin care se verbalizează actul relatării.

SURSE

Galaction, Gala, 1958, *Opere alese*, 2, București, ESPLA.
Sadoveanu, Mihail, 1957, *Opere*, 8, București, ESPLA.

BIBLIOGRAFIE

Banfield, Ann, 1982, *Unspeakable sentences. Narration and representation in the language of fiction*, Boston, London, Melbourne and Henley, Routledge Kegan Paul.
Böer, Steven E., Lycan, William G., 1980, „A Performadox in truth-conditional Semantics", în *Linguistics and Philosophy*, vol. 4, nr. 1, p. 71-100.
Fillmore, Charles, 1976, „Pragmatics and the Description of Discourse" în Siegfried J. Schmidt (ed.), *Pragmatik/Pragmatics*, II, München, p. 83-104.
Genette, Gérard, 1966/1981, „Frontières du récit", în *Communications* 8, p. 158-169.
Genette, Gérard, 1972, *Figures III*, Paris, Éditions du Seuil.
Greimas, A. J., 1966, *Sémantique structurale*, Paris, Larousse.
Greimas, A. J., 1970, *Du sens*, Paris, Seuil.
Greimas, A. J., 1976, *Sémiotique et sciences sociales*, Paris, Seuil.
Greimas, A. J., 1983, *Du sens. II. Essais sémiotiques*, Paris, Seuil.
Greimas, A. J., J. Courtés, 1979, *Sémiotique. Dictionnaire raisonné de la théorie du langage*, Paris, Classiques Hachette.
Jakobson, Roman, 1963, *Essais de linguistique générale*, Paris, Éditions de Minuit.
Labov, William and Waletzky, Joshua, 1967/1981, „Narrative Analysis: Oral Versions of Personal Experience", trad. în limba română în M. Borcilă, R. McLain (eds.), *Poetica americană. Orientări actuale*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, p. 261-303.
[Mancaș, Mihaela, 1987, „Corelația persoană-timp în textul narativ" în vol. *Semiotică și poetică (3). Text și textualitate* (coord. C. Vlad), Tipografia Universității Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca, p. 198-211].[**]
Polanyi, Livia, 1982, „Literary Complexity in Everyday Storytelling", în Tannen (ed.), 1982, p. 155-170.
Rey-Debove, Josette, 1967, „Autonymie et métalangue", în *Cahiers de lexicologie*, II, p. 15-27.

[**] Nota autorului: parantezele drepte marchează studii apărute simultan sau ulterior primei variante a acestui articol.

BDD-V160 © 2014 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:44:18 UTC)

Săndulescu, Al., 1967, *Duiliu Zamfirescu. Scrisori inedite*, București, Editura Academiei RSR.
Tannen, Deborah (ed.), 1982, *Spoken and Written Language: Exploring Orality and Literacy*, seria „Advances in Discourse Processes", vol. IX, New Jersey, ABLEX Publishing Corporation.
Tannen, Deborah 1984, „Spoken and Written Narrative in English and Greek", în Tannen (ed.), 1984, p. 21-41.
Tannen, Deborah (ed.), 1984, *Coherence in Spoken and Written Discourse*, seria „Advances in Discourse Processes", vol. XII, New Jersey, ABLEX Publishing Corporation. Teiuș, Sabina, 1980, *Coordonarea în vorbirea populară românească*, București, Ed. Științifică și Enciclopedică.
Todorov, Tzvetan, 1966/1981, „Les catégories du récit littéraire", în *Communications* 8, p. 131-157.
Todorov, Tzvetan, 1971, *Poétique de la prose*, Paris, Seuil.
Todorov, Tzvetan, 1973, *Poétique*, Paris, Seuil.
Vlad, Carmen, 1985, „Identité-altérité dans le sens narratif de la première personne", în *RRL*, XXX, nr. 5, p. 505-510.
Vlad, Carmen, 2006, „Persoana întâi și rețeaua comunicativă a textului", în vol. *Limba română - Aspecte sincronice și diacronice* (coord. G. Pană Dindelegan, M. Constantinescu, I. Pîrvu), București, Editura Universității din București, p. 549-554.
Vlad, Carmen, 2007, „Persoana întâi: liant textual global - fracturant local", în vol. *Studii lingvistice. Omagiu profesoarei G. Pană Dindelegan, la aniversare*, București, Editura Universității din București, p. 389-396.

**BDD-V160 © 2014 Editura Universității din București**
**Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:44:18 UTC)**